
Stueland imponerer igjen

ANMELDELSER

HILDE BONDEVIK

Professor, Avdeling for tverrfaglig helsevitenskap
Det medisinske fakultetet, Universitetet i Oslo

Espen Stueland

Pandemiarkivene

354 s, ill. Oslo: Oktober forlag, 2021. Pris NOK 429

ISBN 978-82-495-2320-7

Tolv år etter den velskrevne og fascinerende *Gjennom kjøttet – disseksjonen og kroppens kulturhistorie* imponerer Espen Stueland igjen. Denne gangen er det pest og pandemier som er omdreiningspunktet. Og som tittelen *Pandemiarkivene* antyder, baserer Stueland seg på et bredt anlagt tekstmateriale, der både pandemienes eldre historie og vår egen samtid inngår. Det er først og fremst litterære tekster han analyserer. Ikke desto mindre støter vi på mye interessant medisinskhistorisk materiale. Vår egen koronapandemi tilfører det hele en ekstra dimensjon og gjør utgivelsen svært så aktuell.

Boken har to deler. I første del står Daniel Defoe og hans verk *A Journal of the Plague Year* fra 1722 sentralt. Denne utgjør da også *Pandemiarkivenes* viktigste litterære forelegg. Den suppleres med Samuel Pepys dagbok fra 1660–

69, og sammen gir de en detaljert og levende fremstilling av byllepesten i London i 1665. Den andre delen omhandler mikrober, som en «fortsettelse av politikken med andre midler». Her har Albert Camus' *Pesten* og Thomas Manns *Døden i Venezia* fått sine kapitler. Det har også Wergeland og Ibsen, for å nevne noen flere. Avslutningsvis i denne delen posisjonerer Stueland seg innenfor feltet medisinsk humaniora, som han skriver informert om.

Formålet er også todelt. I de skjønnlitterære verkene er Stueland særlig opptatt av hvordan samfunn og enkeltskjebner i perioder med pest og pandemi fremstilles: hvordan hverdagen og det levde livet preges av frykt for smitte og død, opprørende og smertefulle avskjeder, karantenebestemmelser og omsorgsfullt hjelpearbeid samt hvordan dette påvirket folks mentalitet, holdninger og verdier. Stueland følger også de medisinske aspektene. Vi inviteres inn i legevitenenskapelige og helsepolitiske resonnementer og diskusjoner, der velkjente navn som Hippokrates, Galen, Paracelsus, Mead, von Linné, Koch, Pasteur og Snow refereres. I boken berøres også norske medisinerere, som Holst, Faye og Lochmann.

Stueland gir fine og innsiktsfulle lesninger av de skjønnlitterære verkene og han evner å diskutere disse i lys av kulturelle, sosiale og medisinske kontekster. Hans litterære undersøkelse bærer preg av nysgjerrighet, kunnskapssøken og ikke minst en nesten overveldende formidlingsevne. At boken har over 400 noter og en litteraturliste på over 20 sider uten å bli kjedelig, sier jo sitt.

Med *Pandemiarkivene* har vi fått en pandemienes litteraturhistorie som gir gjenklang og har aktualitet også i vår tid, og i tillegg en kulturhistorie om noen svært smittsomme og dødelige sykdommer. Også det medisinske perspektivet preger lesningen, og forfatteren forsøker å illustrere at sykdommer ikke er stabile enheter. For alle som er interessert i pandemienes litteratur, anbefales *Pandemiarkivene* på det varmeste.

Publisert: 13. juni 2022. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.22.0301

Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 27. mars 2026.